

## IN DIT BULLETIN

Van de voorzitter

Verwacht

De Moederschool

Geheimzinnig kokertje teruggeplaatst

Op reis met de collectie de Geer

Van Mariaconvent tot

Comenius Museum

In memoriam Jacques Carpay

Oktobermaand Kindermaand

Bezoek Comeniuschool

Uit het gastenboek

Wie is . . .

### Redactie

Gerrie Brok

Wim van Schaik (opmaak)

Loes Spierenburg

### Informatie en bezoek

Comenius Museum Mausoleum

Kloosterstraat 33

1411 RS Naarden

T 31(0)356943045

F 31(0)356941949

info@comeniusmuseum.nl

www.comeniusmuseum.nl



### Openingstijden

di t/m zo, 12.00-17.00 uur.

### Gesloten:

25 en 31 december, 1 januari, 30 april.

## De Moederschool



door de ogen van kunstenaars

## Beste vrienden van het

## Comenius Museum

Met de vakanties in zicht van allerlei deze keer.

Afgelopen maand is de aanpassing van onze statuten gepasseerd. Zoals al in het vorige nummer van het Comenius Bulletin is gemeld zijn de doelstellingen van onze Stichting aangepast aan de ontwikkelingen in de loop der tijd.

De doelstellingen luiden dus nu:

- Het in stand houden van het Comenius Museum,
- Het dagelijks beheer van het mausoleum het verzorgen van de toegang daartoe.
- Het onder publieke aandacht brengen van de persoon Comenius en zijn gedachtegoed.

Het gaat goed met het Comeniusmuseum! Want “waar doen we het voor?” Waarvoor steken alle vrijwilligers en andere medewerkers zo ongelofelijk veel tijd en energie in het museum? Het gaat om de bezoekers. Die worden goed en gastvrij ontvangen en nemen kennis van Comenius en zijn gedachtegoed en bezoeken tentoonstellingen die aan Comenius dan wel de Tsjechische cultuur refereren. En het werkt! Kijk eens naar de cijfers:

In 2005 ontvingen wij, naast het bezoek aan het fotofestival, 4398 bezoekers.

In 2006 waren het er 4931, in 2007 een kleine terugval tot 4514, in 2008 een groei tot 5377, en in 2009 ontvingen wij 5941 bezoekers. Natuurlijk hopen wij de groei te continueren. Aan de medewerkers zal het niet liggen!

Bij de laatste Comeniusherdenking op 27 maart j.l. hebben wij in de Grote Kerk in Naarden een uitvoering doen plaatsvinden van het muziekstuk van Petr Eben voor orgel en declamatie, naar “Het labyrint der wereld en het paradijs des harten” van Comenius. Een prachtige uitvoering. Voor de herdenking van volgend jaar zouden wij graag de Comenius-Cantate van C. Andriessen met woorden van A.N.J. Fabius uit 1892 willen laten uitvoeren, maar onze financiële middelen laten dat niet zonder meer toe en financiering door derden is op dit ogenblik een moeizame zaak. Mocht u, lezer, ons kunnen helpen met suggesties voor financiers met belangstelling voor (gedeeltelijke) reconstructie en uitvoering van een stuk “cultureel erfgoed”: wij horen het graag!

Iedereen een fijne vakantie toegewenst,

*Hans van Oostveen 17-05-10*

## Verwacht

- |                      |  |
|----------------------|--|
|                      | De Moederschool door de ogen van kunstenaars |
| 11-06 / 03-09        | in het Comenius Museum                       |
| 12-06 / 03-09        | in het Huizer Museum                         |
| 17-09 / 09-05 - 2011 | Tentoonstelling                              |
|                      | Van Mariaconvent tot Comenius Museum         |
| 23-09                | Comenius Cultureel Concert                   |
| 10-10                | Oktobermaand Kindermaand – kinderrondleiding |

## De Moederschool;

hedendaagse kunstenaars  
geïnspireerd door Comenius

Dubbeltentoonstelling in het Huizer  
Museum en het Comenius Museum

Beide musea hebben het plan opgevat om samen te brengen waar zij beide goed in zijn: het culturele erfgoed in de vorm van het inspirerende gedachtegoed van Comenius en de goede relaties met professionele kunstenaars in het Gooi. Dit initiatief zal uitmonden in twee tentoonstellingen die nagenoeg tegelijkertijd plaats zullen vinden in de periode juni tot september 2010 in het Huizer Museum en het Comenius Museum.

Het maatschappelijk belang is in eerste instantie gelegen in de aandacht die gevraagd wordt voor de opvoeding van jonge kinderen. Waar vanzelfsprekendheid de boventoon voert, is het ook goed om hierop te reflecteren. De omgang met jonge kinderen gaat de meeste mensen aan in de verschillende rollen als (groot)ouders, familieleden, burens, leerkrachten enzovoort. De manier waarop de opvoeding ter sprake wordt gebracht is nu eens niet via het NOS-journaal, de krant of SIRE-spotjes, maar via de kunsten. Inmiddels hebben meer dan 30 professionele kunstenaars uit het Gooi toegezegd werk te presenteren dat geïnspireerd is door het boekje van Comenius *De Moederschool, over de opvoeding van het jonge kind*. Het zullen twee gevarieerde exposities worden!

Naast de belangstelling voor Comenius en het werk van de Gooise kunstenaars hopen wij door deze samenwerking ook de beide musea bij de wederzijdse bezoekersgroepen onder de aandacht te brengen.

Wij willen proberen om zoveel mogelijk moeders (en vaders!) met jonge kinderen binnen te krijgen om hen in contact te kunnen brengen met het educatieve werk van Comenius. Tegelijkertijd is het een goede educatieve gedachte om jonge kinderen in contact te brengen met kunst. Jong geleerd is immers oud gedaan ...

## Geheimzinnig kokertje teruggeplaatst

Elk jaar komen de ambassadeurs van Tsjechië en Slowakije op de geboortedag van Comenius, 28 maart, naar Naarden voor een kleine herdenkingsplechtigheid bij het graf. Vorig jaar opende de heer Mareš, ambassadeur van de Tsjechische Republiek, onder grote belangstelling het geheimzinnige kokertje dat kort daarvoor was ontdekt bij de onderhoudsbeurt van het houten kunstwerk in de achterwand van het Mausoleum. Het bleek een boodschap te bevatten van drie kunstenaars die in de jaren dertig van de vorige eeuw hadden meegewerkt aan de inrichting van het Mausoleum.

*P.S.V.S.V.V.M. – (Pro slávu velikého stavitele)  
Tot glorie van de Grote Bouwer*

*In het jaar  
1937  
toen broeder EDVARD BENEŠ,  
zoon van  
de Reguliere en Volmaakte Loge  
"Waarheid overwint",  
president  
van de Tsjechoslowaakse republiek was,  
is de afwerking van deze gedenkwaardige kapel voltooid.*

*Haar decoratie is,  
met de voortreffelijke hulp van de Nederlandse broeders  
behorende tot  
de Orde van Vrijmetselaren onder het Grootoosten der Nederlanden,  
uitgevoerd door de Tsjechische kunstenaars  
JAROSLAV HOREJC,  
LADISLAV MACHOŇ  
en KAREL ŠTIPL,  
zonen van Praagse Loges  
verenigd in  
De NATIONALE GROTE  
TSJECHOSLOWAAKSE LOGE,  
wier Grootmeester was:  
KAREL WEIGNER,  
rector van de Karelsuniversiteit  
in Praag.*

*Genoemde broeders hebben hun werk  
met liefde en met piëteit voor de grote  
leraar der volkeren JAN AMOS COMENIUS, de geestelijke  
grondlegger van de vrijmetselaars, uitgevoerd.*



Een jaar lang lag het kokertje met een kopie en een vertaling van de tekst in een vitrine. Dit jaar is het op de geboortedag van Comenius door de heer Mareš weer teruggeplaatst, ditmaal aangevuld met een oorkonde die het verhaal van de vondst vertelt en de namen noemt van de huidige beheerders en medewerkers van Museum en Mausoleum. Voorgoed opgeborgen. Want het kokertje bevat niet langer een geheim.

*Jacqueline Lamers*



*Tijdens de opbouw van de tentoonstelling  
was de animo al veelzeggend.*

Vanzelfsprekend willen de beide musea samen een optimale en professionele tentoonstelling realiseren.

*Hans van der Linde*

De tentoonstelling is te bezichtigen

in het Comenius Museum  
van 11 juni t/m  
3 september 2010



in het Huizer Museum  
van 24 juni t/m  
3 september 2010



## Op reis met de collectie De Geer

De naam De Geer kwam ik tijdens mijn eerste bezoek aan het mausoleum tegen. Inmiddels meer dan 40 jaar geleden. Ik vroeg me af wie De Geer was en tot mijn grote verbazing ontdekte ik dat het niet om een persoon ging, maar eigenlijk vier vertegenwoordigers van deze familie. Zij waren het, die het leven en werk van Comenius ingrijpend beïnvloed hebben. Naast Louys was het zijn zoon Laurens, diens zoon Gérard en broer Estienne.

Altijd werd ik al sterk gefascineerd door de uitwerking en invloed van deze familie op Comenius. Geweldig vond ik dat Mevrouw barones Wally de Geer van Jutphaas-Bons een bijzondere portrettencollectie van haar familie aan het Comenius Museum schonk.

In het kader van de samenwerking tussen de Comenius musea in Uherský Brod en Praag heb ik een tentoonstelling onder de naam "Het geslacht De Geer door de ogen van schilders" samengesteld. De expositie is voorzien van informatie op panelen over de belangrijkste personen en kunstschilders en voor de bezoekers is een informatieve gids gemaakt.



De opening op 16 april j.l. in aanwezigheid van de burgemeester en andere leden van het stadsbestuur, pers en TV werd ingeleid door de directeur Pavel Popelka. Mevrouw Zuzana Lapčiková heeft een deel van haar eigen compositie Orbis Pictus voor cymbaal en symfonisch orkest gespeeld en gezongen. Ik sprak over het tot stand komen van deze collectie, de wederzijdse betrekkingen met Comenius en tot slot werd mijn nieuwe boekje in het Tsjechisch gepresenteerd.

Na beëindiging van deze tentoonstelling reist de collectie door naar Praag. Daar zal in het "Pedagogisch Comenius museum" de tentoonstelling onder het patronaat van het Tsjechische Ministerie van onderwijs en in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de Nederlandse ambassade op 29 juli 2010 geopend worden. In Praag is de tentoonstelling t/m 14 november 2010 te bezichtigen.

*Vladimir Hobrlant*

Verwacht

### Van Mariaconvent tot Comenius Museum. Ca 1440 - 2010

De najaarstentoonstelling zal worden gewijd aan de geschiedenis van het gebouw waarin het Comenius Museum is gevestigd. Oorspronkelijk halverwege de vijftiende eeuw gebouwd als vrouwenklooster kreeg het na de Nederlandse Opstand tegen Spanje in 1579 de functie van burgerweeshuis. De stad bracht in dit gebouw ook de Latijnse school onder. In 1652 werd de voormalige kloosterkerk in gebruik genomen door de Waalse kerk. In deze kerk werd Comenius in 1670 begraven. Aan het begin van de negentiende eeuw kreeg het gehele complex een militaire bestemming als kazerne. Dit bleef zo tot 1986. Een uitzondering betreft de laatste rustplaats van Comenius die in de periode 1934-1937 door de Tsjechische regering werd ingericht als Comenius Mausoleum. In de jaren na 1986 werd het complex herontwikkeld tot wat het nu is: Comenius Mausoleum en Museum, kantoren en woningen rond een grote open binnentuin.

De getoonde voorwerpen zijn afkomstig onder andere uit het Gemeentearchief Naarden, het Vestingmuseum, de afdeling bijzondere collecties van de Universiteit van Amsterdam en natuurlijk de eigen collectie.

De tentoonstelling is open voor publiek vanaf 17 september tot voorjaar 2011.

*Hans van der Linde*

### In memoriam Jacques Carpay



In de eerste week van maart kregen wij bericht van het plotselinge overlijden van Jacques Carpay. Jacques was niet alleen voorzitter van de Comeniusstichting (2000-2009) maar hij was ook jarenlang betrokken bij ons museum. Vanaf 1992 was hij regelmatig in het gebouw te vinden. De eerste jaren gaf hij uitgebreide rondleidingen, later maakte hij deel uit van het algemeen bestuur en de raad van advies. Zijn kennis over Comenius was buitengewoon groot en wij, medewerkers, hebben daar graag en volop gebruik van gemaakt. In 2007 is mede onder zijn leiding de tentoonstelling Comenius in Meervoud tot stand gekomen. Voor ons vrijwilligers was de samenwerking niet altijd eenvoudig. Jacques kon stellingen poneren, niet omdat hij het beter wist maar om je te dwingen na te denken en het beste uit jezelf naar boven te halen, hij was en bleef pedagoog.



Voor de persconferentie die ter gelegenheid van de tentoonstelling werd gegeven verkleedde Jacques zich als Comenius, de persconferentie werd een groot succes. Ook zijn kennis over andere onderwerpen was groot en hij liet je daar gul in mee delen.

In 2008-2009 heeft hij een begin gemaakt met het op orde brengen van het archief. Helaas is hij er niet meer toe gekomen om zijn bevindingen hieromtrent op papier te zetten.

In Jacques verliezen wij een gepassioneerd mens en een groot Comeniuskenner

## Oktobermaand Kindermaand!

Op verzoek van de Provincie Noord-Holland wordt in oktober 2010 in de Gooise musea een uitgebreid kinderproject georganiseerd.

Doel hiervan is kinderen tot 12 jaar op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met culturele instellingen in de regio, gericht op erfgoed en professionele kunst.

De entree voor kinderen is overal gratis; ouders betalen de geldende entreprijs.

Het Comenius Museum heeft in oktober de tentoonstelling "Van Maria-convent tot Comenius Museum" in huis.

Wij denken dat dit onderwerp ook voor kinderen interessant is, gezien het boeiende verleden van het gebouw (klooster, weeshuis, kazerne). Hierover zal genoeg te vertellen en vooral te zien zijn!

Op **zondag 10 oktober** zal er om 13.00 u. één speciale Kinderrondleiding plaatsvinden.

Wij richten ons vooral op de groep **kinderen tussen 10 en 12 jaar**.

### OSP tekeningen van het Comenius College uit Hilversum



Hopelijk krijgen ze weer een mooie plaats om gezien te worden.

## Bezoek Comeniuschool

Het is niet eenvoudig om aan kinderen uit te leggen wie Comenius was en waarom zijn gedachtegoed en zijn werk tot in onze tijd nog van betekenis zijn. Groep 6 van de Naardense Comeniuschool heeft het Comeniusproject van de Stichting Omgevingseducatie behandeld en kwam ter afsluiting op bezoek bij Museum en Mausoleum, waar de kinderen werden ontvangen door de Werkgroep Educatie.

De kinderen wisten al veel over Comenius en kenden moeilijke woorden als 'filosoof' en 'theoloog', maar hadden toch nog wel vragen. Ook kregen ze zelf vragen en opdrachten voorgelegd. Tot de praktijkopdrachten behoorden enkele zintuig oefeningen in de binnentuin achter het Museum: horen, voelen, kijken, ruiken.

Dat laatste gebeurde in het kruidentuintje. Even het blad van een plant tussen je vingers wrijven en dan de geur opsnuiven. Toen bij de maggiplant iemand na verschillende andere suggesties het woord bouillon noemde, vroeg één van de kinderen of hij

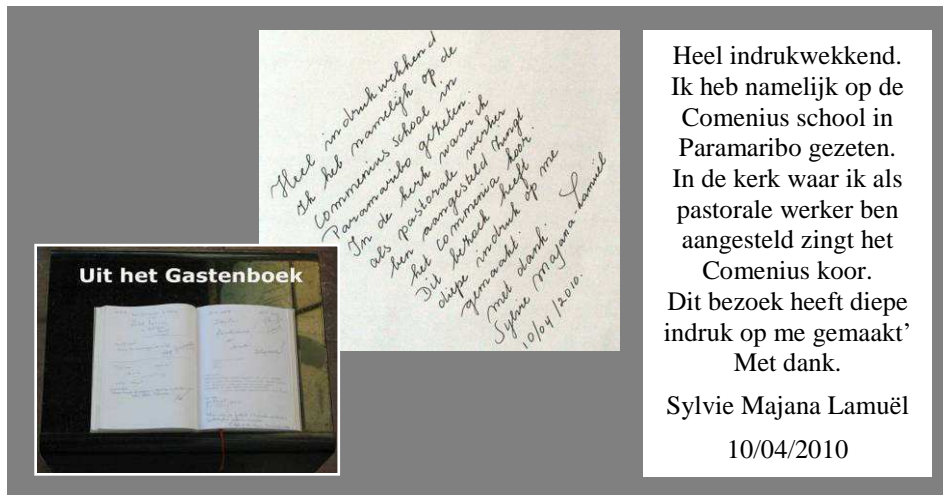


een blaadje mee naar huis mocht nemen. 'Dat doe ik in een glas en daar giet ik dan heet water op.' Maar ook anderen vonden het leuk om – heel voorzichtig! – een blad salie of wijnrut, of een takje rozemarijn te plukken. En bij het weggaan vroeg één van hen:

'Mag ik dat op het graf van Comenius leggen?'

Soms gebeuren er dingen in de wereld waarbij je denkt dat Comenius zich in zijn graf zou omdraaien als hij het wist. Maar dit gebaar van een kind van tien jaar zou hem zeker blij hebben gemaakt.

Jacqueline Lamers



Heel indrukwekkend. Ik heb namelijk op de Comenius school in Paramaribo gezeten. In de kerk waar ik als pastorale werker ben aangesteld zingt het Comenius koor. Dit bezoek heeft diepe indruk op me gemaakt' Met dank.

Sylvie Majana Lamuël

10/04/2010

**Wie is . . .** Ik ben waarschijnlijk één van de oudste medewerkers van het Comenius Museum. Ik ben begonnen in 1992, toen het museum werd gehuisvest in de Kloosterstraat. Eigenlijk was ik op zoek naar een stageplaats; ik was toentertijd bezig met een studie Kunst, Cultuur en Educatie aan de Hogeschool Diemen. Die stageplaats heb ik afgestaan aan een studiegenoot, die de plek harder nodig had dan ik. Ik ben als baliemedewerkster gaan werken en doe dat tot op de dag van vandaag. Daarvoor was ik 20 jaar werkzaam als docente zorgvakken bij het MBO. Toen ik op 60-jarige leeftijd in de VUT ging heb ik eerst met veel plezier over de hele wereld gereisd (o.a. naar Nieuw Zeeland en Afrika). Op dit moment ben ik helaas genoodzaakt (tijdelijk) mijn werkzaamheden te onderbreken: door een ongelukkige val heb ik een dubbele bovenbeenbreuk opgelopen. Ik hoop van harte dat ik gauw weer mobiel ben.



. . . Riet Blanc